

6. Temat: Archiwum jako warsztat pracy historyka¹

Cele kształcenia — wymagania ogólne

Uczeń:

- Potrafi osadzić w czasie wydarzenia i procesy historyczne,
- Umie dostrzec ciągłość w rozwoju cywilizacji ludzkiej,
- Umie znaleźć i porównać informacje zawarte w różnych źródłach,
- Potrafi wyjaśnić, jakie znaczenie ma poznawanie historii dla pojmowania współczesności,
- Umie stworzyć samodzielną wypowiedź.

Cele kształcenia — wymagania szczegółowe

Uczeń:

- Zna podstawowe pojęcia związane z archiwum,
- Potrafi przedstawić główne etapy rozwoju archiwów na ziemiach polskich,
- Potrafi wymienić zadania realizowane przez archiwum,
- Potrafi przedstawić główne etapy dziejów Archiwum Państwowego m.st. Warszawy,
- Zna strukturę Archiwum Państwowego m.st. Warszawy,
- Zna zasady korzystania z zasobu Archiwum Państwowego m.st. Warszawy.

Metody

- Elementy wykładu,
- Rozmowa nauczająca,
- Praca w grupach,
- Praca z tekstem źródłowym,
- „Burza mózgów”.

Środki dydaktyczne

- Inwentarze archiwalne,
- Kserokopie wybranych źródeł historycznych (rękopiśmienne i drukowane, np. list, ulotka, plakat, afisz, fotografia),
- „Regulamin korzystania z materiałów archiwalnych w pracowniach naukowych Archiwum Państwowego m.st. Warszawy”,
- Formularz zgłoszenia użytkownika zasobu archiwalnego,
- Rewersy do pracowni naukowej,
- Druki rejestru udostępniania (metryczki).

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

- Nauczyciel wyjaśnia genezę i znaczenie terminu „archiwum” oraz ewolucję jego znaczenia.

¹ Lekcja przeznaczona jest dla liceum o profilu rozszerzonym.

- Nauczyciel omawia następujące zagadnienia:
 - Powstanie pierwszych archiwów oraz materiał pisarski używany w różnych okresach historycznych.
 - Początki i rozwój archiwów na ziemiach polskich od XII do XX w.
 - Zadania archiwum (gromadzenie, ewidencjonowanie, opracowanie, zabezpieczanie i przechowywanie, udostępnianie).
 - Podstawy prawne działalności archiwów.
 - Znaczenie pojęć: dokument, akta, jednostka archiwalna, zespół, zbiór, zasób, pomoce archiwalne.
 - Organizacja polskiej służby archiwalnej oraz miejsce w niej Archiwum Państwowego m.st. Warszawy.
 - Dzieje i zasób Archiwum Państwowego m.st. Warszawy (w tym strona internetowa, archiwalne bazy danych).

2. Rozwinięcie

- Uczniowie są podzieleni na grupy. Każda z grup otrzymuje następujące materiały: „Regulamin korzystania z materiałów archiwalnych w pracowniach naukowych Archiwum Państwowego m.st. Warszawy”, „Zgłoszenie użytkownika zasobu archiwalnego”, rewersy do pracowni naukowej, druki rejestru udostępniania (metryczki).
- Uczniowie zapoznają się z otrzymanymi materiałami, a każda z grup przygotowuje omówienie wybranego punktu „Regulaminu korzystania z materiałów archiwalnych...”.
- Na podstawie materiałów z poprzedniego ćwiczenia uczniowie przygotowują własny projekt „Regulaminu korzystania z materiałów archiwalnych...”.
- Uczniowie podzieleni na grupy otrzymują kserokopie/wydruki różnego typu materiałów archiwalnych (list, testament, fotografia, ulotka, karykatura, plakat, afisz, akta metrykalne, akta gospodarcze, etc.), z którymi zapoznają się, a następnie przedstawiają swoje źródła kolegom. Charakteryzując źródło, zwracają uwagę na jego następujące elementy: rodzaj źródła, okres jego powstania, jego wytwórcę/autora i odbiorcę, treść, wydarzenia, do których odnosi się, wygląd zewnętrzny.
- Uczniowie podzieleni na dwuosobowe grupy otrzymują tekst źródłowy (rękopis) z zadaniem odczytania go — przepisania na kartkę papieru. Po zakończeniu zadania przedstawiciele grup odczytują przepisane teksty, które są analizowane i oceniane merytorycznie z udziałem nauczyciela.

3. Podsumowanie

- Uczniowie są podzieleni na grupy, z których każda otrzymuje następujący tekst: „Nie niszczyć nigdy żadnego pisma, nawet gdyby wydawało się, że nie posiada ono żadnej wartości. Po siedmiu latach stanie się ono interesujące. Po upływie dalszych siedmiu lat uznane, iż warto je było zachować. W dwadzieścia lat później stanie się ono użyteczne i nabierze wartości, a nim upłynie wiek będzie uznane za bardzo cenne”.
- Następnie w ramach grupy uczniowie analizują tekst, przygotowując odpowiedź na pytanie: czy zgadzasz się z tą opinią, dlaczego? Uzasadnij swoją wypowiedź. Stanowisko grup przedstawiają ich przedstawiciele.